

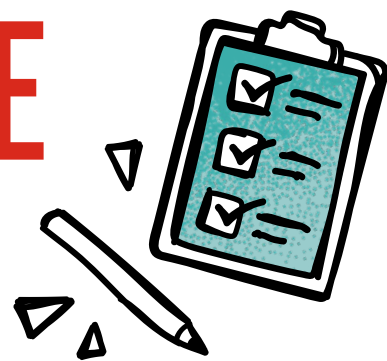
CLICK, SCROLL, CONNECT – AND BALANCE

Mirëqenia dixhitale e fëmijëve në kontekstet
arsimore në të gjithë Evropën

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Në vitin 2025, Fondacioni Vodafone dhe Save the Children lançuan një program mbarëevropian për aftësi dixhitale dhe qëndrueshmëri për fëmijët e moshës 9 deri në 16 vjeç, me qëllim që të shkonte përtej njohurive bazë dixhitale duke promovuar angazhimin e sigurt, etik dhe me besim në internet. I shtrirë në tetë vende dhe i integruar në iniciativën ekzistuese të Vodafone, Skills Upload Junior, programi trajton çështje kyçe si siguria në internet, të drejtat dixhitale dhe sjellja e përgjegjshme dhe udhëhiqet nga korniza SMILE - Siguria, Menaxhimi, Identiteti, Njohuria dhe Empatia - duke mbështetur mirëqenien dhe qëndrueshmërinë dixhitale të fëmijëve përmes një qasjeje gjithëpërfshirëse të bazuar në të drejta.

Në mbështetje të partneritetit të sapoformuar, të dy organizatat kryen së bashku këtë studim për të eksploruar dhe ofruar një kuptim holistik të gjendjes aktuale të mirëqenies dixhitale për fëmijët në të gjithë Evropën. Objektivat e studimit ishin të hartëzoheshin provat ekzistuese dhe të identifikoheshin boshllëqet në ofrimin dhe zbatimin e tyre, si dhe mundësitë për të përmirësuar kornizat mbrojtëse dhe për të promovuar përvoja dixhitale gjithëpërfshirëse dhe fuqizuese për të gjithë fëmijët. Ky raport paraqet gjetjet e një shqyrtimi gjysmë-sistematik të literaturës akademike dhe gri të kombinuar me intervista me ekspertë kyç informues. Bazuar në një kërkim të bazave të të dhënave dhe një listë dokumentesh dhe përmbajtjesh të rekomanduara nga ekspertët, u shqyrtuan fillimisht gjithsej 112 burime, nga të cilat 53 u përzgjedhën për analizë të thelluar. Zërat e fëmijëve u integruan përmes të dhënave dytësore nga studime specifike kërkimore të fokusuara te fëmijët, në veçanti studime të kryera më parë nga zyrat anëtare të Save the Children në Rumani, Spanjë dhe Danimarkë. Këto njohuri ofruan kontekst të vlefshëm dhe ndihmuan në themelimin e analizës në përvojat e jetuara të fëmijëve.

U zhvilluan katër intervista me ekspertë nga academia, zhvillimi i politikave, shoqëria civile dhe avokimi, të cilët përfaqësonin një gamë të larmishme perspektivash mbi temën e mirëqenies dixhitale të fëmijëve. Ekspertët ishin Rhiannon-Faye McDonald (e mbijetuar e abuzimit si online ashtu edhe offline dhe Drejtore e Avokimit në Fondacionin Marie Collins [MCF]), Charlotte Aynsley (Themeluese dhe Drejtore Ekzekutive e Rethinking Safeguarding), Tyler Shores (Drejtore e Programit ThinkLab të Universitetit të Kembrixhit) dhe Silke Müller (drejtoreshë shkolle e mesme, autore dhe avokate). Ky studim do të formojë bazën për ambiciet programatike dhe të avokimit të partneritetit Vodafone Foundation/Save the Children.

Gjetjet kryesore

Gjatë dekadës së fundit, Bashkimi Evropian ka zhvilluar kuadrin më gjithëpërfshirës të mbrojtjes dixhitale në botë për fëmijët, të ndërtuar mbi parimet e të drejtave të fëmijëve dhe të mbështetur nga legjislacioni kryesor, siç është Rregullorja e Përgjithshme për Mbrojtjen e të Dhënave (GDPR) dhe Akti i Shërbimeve Dixhitale (DSA). Këto së bashku mandatojnë privatësinë sipas dizajnit, llogaridhënien e platformës dhe mbrojtjen nga përmbajtja e dëmshme, ndërsa ofrojnë edhe mjete zbatimi. Pavarësisht progresit, pabarazitë mbeten në të gjithë BE-në në verifikimin e moshës, moderimin e përmbajtjes dhe njohurite dixhitale, duke krijuar një peizazh të fragmentuar. Aplikacioni i ri i sigurimit të moshës në të gjithë BE-në dhe Kutia e Mjeteve të Sigurimit të Moshës synojnë të harmonizojnë standardet, por, pa një dizajn fleksibël dhe gjithëpërfshirës, rrezikojnë të përjashtojnë fëmijët vulnerabël. Në mënyrë të ngjashme, moderimi i përmbajtjes mbetet i pabarabartë, me ekspozimin ndaj përmbajtjes së dëmshme që ndryshon në mënyrë drastike midis vendeve.

Rreziqet e reja, duke përfshirë materialet e abuzimit seksual të fëmijëve të gjeneruara nga intelijenca artificiale, 'deepfakes' dhe sistemet e dëmshme të rekomandimit algoritmik, po i tejkalojnë mjetet rregullatore. Ndërsa Akti i Inteligjencës Artificiale dhe DSA synojnë t'i adresojnë këto kërcënime, ato janë ende në zhvillim. Një harmonizim më i fortë me interesat më të mira të fëmijës, të drejtat e fëmijëve në përgjithësi dhe pjesëmarrja kuptimplote e fëmijëve janë të nevojshme për të krijuar korniza të përshtatshme për të ardhmen. Një qasje e qëndrueshme, e bazuar në të drejta, që evoluon vazhdimisht, do të jetë thelbësore për të adresuar shpejtësinë, shkallën dhe sofistikimin e dëmeve të reja dixhitale.

Fëmijët në të gjithë Evropën janë gjithnjë e më të ekspozuar ndaj faktorëve të stresit dixhital, siç

janë ngacmimi kibernetik, dezinformimi, tiparet e dizajnit që krijojnë varësi dhe krahasimet e dëmshme sociale, të cilat kontribuojnë në rritjen e niveleve të ankthit, depresionit dhe problemeve të sjelljes. Përmbajtja e dëmshme, duke filluar nga gjuha e urrejtjes deri te imazhet e dhunshme, është e përhapur dhe ekspertët paralajmërojnë për ndikimin në rritje të misogynisë, normave të dëmshme gjinore dhe 'deepfakes'. Gjinia formëson ndjeshëm përvojat online të fëmijëve: vajzat përballen me më shumë presion mbi imazhin e trupit, ngacmim seksual dhe ekspozim ndaj përmbajtjes degraduese, ndërsa djemtë janë në rrezik të përvetësojnë normat e dëmshme përmes mediave të dhunshme ose shfrytëzuese, me abuzimin që shpesh nuk raportohet për shkak të stigmës.

Fëmijët nga prejardhje të pakicave, siç janë të rinjtë LGBTQIA+, fëmijët me ngjyrë ose ata me aftësi të kufizuara neurozhvillimore, përballen me rreziqe të ndërlikuara në internet, duke përfshirë ngacmimin, përjashtimin dhe dezinformimin e bazuar në identitet. Këto dëme shpesh nuk njihen sa duhet në politika dhe arsim, pavarësisht ndikimit të tyre në shëndetin mendor dhe sigurinë. Ndërsa normat e dëmshme përhapen me shpejtësi në internet, ekziston një nevojë urgjente për strategji të mirëqenies dixhitale që janë gjithëpërfshirëse, të informuara nga trauma dhe të përgjegjshme ndaj përvojave dhe identiteteve të ndryshme të fëmijëve, duke siguruar mjedise dixhitale të sigurta dhe mbështetëse për të gjithë.

Ndërsa mjediset dixhitale bëhen qendrore për jetën e fëmijëve, është thelbësore të njihen nevojat e tyre zhvillimore në zhvillim dhe të përshtatet mbështetja sipas rrethanave dhe përvojave të tyre specifike. Dëmi dixhital mund të prekë të gjithë fëmijët që kërkojnë qasje të nuancuara dhe të përqendruara te fëmija. Këto qasje duhet të pranojnë aftësitë dhe qëndrueshmërinë e fëmijëve gjatë formësimit të politikave, sistemeve mbështetëse dhe ndërhyrjeve.

Spanjë, vajzë 16 vjeç: Dhe këtu problemi është gjithashtu pjesërisht se nëse një grua poston diçka, ajo tashmë shihet si provokuese ose duke bërë diçka të gabuar, por nëse një burrë e poston atë, ai është më i miri në botë.

Save the Children Spanjë, 2024

Në të gjithë BE-në po pranohet gjithnjë e më shumë se shkollat duhet të shkojnë përtej qëllimeve të ngushta akademike për të mbështetur mirëqenien dixhitale holistike të fëmijëve. Kjo përfshin nxitjen e kompetencës dixhitale, sigurisë dhe shëndetit mendor përmes kurrikulave, trajnimit të mësuesve dhe qasjeve të të gjithë shkollës. Kornizat e BE-së si Plani i Veprimit për Arsimin Dixhital, DigComp dhe Edukimi për Qytetari Dixhital synojnë t'i pajisin nxënësit me aftësi kritike dixhitale, ndërsa vendet zbatojnë iniciativa kombëtare për të mësuar sjelljen e përgjegjshme në internet dhe qëndrueshmërinë. Megjithatë, zbatimi është i paqëndrueshëm, shpesh i penguar nga sfida më të gjera sistematike, siç janë burimet e kufizuara, kufizimet kohore, trajnimi i pamjaftueshëm i mësuesve dhe mungesa e harmonizimit të kurrikulave. Fëmijët shpesh raportojnë se u mungojnë njohuritë thelbësore mbi dezinformimin, privatësinë e të dhënave dhe profilizimin algoritmik, ndërsa mësuesit përmendin trajnimin e pamjaftueshëm dhe udhëzimet e paqarta si pengesa.

Vetë fëmijët kërkojnë qartësi dhe mbështetje më të madhe në lundrimin në botën dixhitale, duke përfshirë të kuptuarit se si përdoren të dhënat e tyre dhe ndërtimin e njohurive mediatike. Pavarësisht disa programeve dhe mjeteve efektive (p.sh. SELFIE¹, DETECT), pjesa më e madhe e trajnimit të mësuesve mbetet e fragmentuar dhe shpesh mbështetet në fushata afatshkurtra të udhëhequra nga OJQ-të në vend të politikave sistematike. Përfshirja e mirëqenies dixhitale në kurrikulat kombëtare, forcimi i kapacitetit të mësuesve dhe miratimi i qasjeve të të gjithë shkollës dhe atyre pjesëmarrëse janë thelbësore për të adresuar rreziqet dixhitale dhe për të promovuar mirëqenien e nxënësve. Megjithatë, pabarazitë në infrastrukturë dhe burime vazhdojnë të pengojnë aksesin e barabartë, veçanërisht në komunitetet e pashërbyera, duke e bërë jetike investimin në strategji arsimore gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme që i japin përparësi jetës dixhitale të të gjithë fëmijëve.

Përparimi i mirëqenies dixhitale të fëmijëve kërkon më shumë sesa ndërhyrje të izoluar, por më tepër një qasje të fokusuar në sisteme që e integron mirëqenien dixhitale brenda strukturave më të gjera që mbështesin jetën e fëmijëve. Duke pranuar që përvojat dixhitale janë të pandashme nga përvojat e fëmijëve në përgjithësi, mbështetja e mirëqenies së tyre dixhitale duhet të integrohet në mjediset e përditshme ku fëmijët rriten dhe zhvillohen, e strukturuar rreth familjeve, shkollave, komuniteteve dhe kornizave të politikave të tyre. Kjo qasje duhet të jetë e përqendruar te fëmija, e bazuar në të drejtat, e informuar nga zërat e fëmijëve dhe e mbështetur nga veprime të koordinuara në të gjithë sektorët. Në fund të fundit, mirëqenia dixhitale duhet të shihet si një përgjegjësi e përbashkët, e integruar në sistemet që formësojnë jetën e fëmijëve si në internet ashtu edhe jashtë tij.

Shikimi nga perspektiva e të drejtave të fëmijëve

Fëmijët e shohin gjithnjë e më shumë teknologjinë dixhitale si thelbësore për realizimin e të drejtave të tyre, duke e parë aksesin në internet si një nevojë themelore të lidhur me arsimin, identitetin, punësimin dhe pjesëmarrjen e tyre në shoqëri të larmishme (Third dhe Moody, 2021). Ata e njohin mjedisin dixhital si një mundësues kritik të zhvillimit personal dhe mundësive të ardhshme, si në jetën e tyre private ashtu edhe në aspiratat profesionale. Konventa e OKB-së për të Drejtat e Fëmijëve (UNCRC) nënvizon se politikat, teknologjitë dhe shërbimet dixhitale duhet t'i japin përparësi interesave më të mira të fëmijës. Fëmijët nuk janë vetëm përdorues pasivë, por edhe mbajtës aktivë të të drejtave, dhe zërat e tyre duhet të merren në konsideratë në formësimin e mjedisit dixhital. Komenti i Përgjithshëm Nr. 25 (2021) i UNCRC-së përforcon se të drejtat e fëmijëve, duke përfshirë privatësinë, pjesëmarrjen dhe mbrojtjen, duhet të mbështeten në internet ashtu siç janë edhe jashtë internetit.

Mbretëria e Bashkuar, vajzë, 17 vjeç: Të drejtat dixhitale janë të drejta të njeriut. Nuk duhet të jenë të shkëmbyeshme.

Third dhe Moody, 2021

Balancimi i të drejtave të fëmijëve për mbrojtje me liritë si shprehja dhe qasja në informacion kërkon hartim politikash të nuancuara. Masat tepër kufizuese, të tilla si ndalimet e përgjithshme, mund të rrezikojnë pa dashur përpjekjet për të promovuar mirëqenien dixhitale të fëmijëve. Fëmijët gjithashtu po kërkojnë transparencë nga kompanitë dhe rregullore më të rrepta për të frenuar praktikën shfrytëzuese si monetizimi i të dhënave dhe reklamat e tepërta. Pavarësisht rritjes së ndërgjegjësimit, ligjet kombëtare shpesh mbeten prapa natyrës ndërkufitare të shërbimeve dixhitale, dhe bizneset mund të japin përparësi fitimit mbi interesat më të mira të fëmijëve. Parimet e Biznesit për të Drejtat e Fëmijëve dhe mjetet sistematike si Vlerësimet e Ndikimit për të Drejtat e Fëmijëve (CRIA) mund të ndihmojnë në sigurimin që teknologjitë në zhvillim të respektojnë dhe mbështesin të drejtat e fëmijëve që nga fillimi. Për të mbrojtur dhe promovuar të drejtat e fëmijëve në internet, qeveritë duhet të miratojnë strategji të unifikuara, të bazuara në të drejta, të përputhura me standardet ndërkombëtare. Mekanizmat më të fortë të koordinimit dhe zbatimit janë thelbësorë për të siguruar zbatim të qëndrueshëm në të gjitha vendet dhe platformat.

Rekomandime:

Të priorizohen të drejtat dixhitale të fëmijëve përmes zhvillimit të udhëzimeve dhe burimeve gjithëpërfshirëse kombëtare që i njohin dhe i mbështesin në mënyrë të qartë këto të drejta në mjediset online. Përpjekje të tilla duhet të jenë në përputhje me standardet ndërkombëtare, duke përfshirë Komentin e Përgjithshëm Nr. 25 të KDF-së së OKB-së për të siguruar një qasje të qëndrueshme dhe të bazuar në të drejta.

Të krijohen mekanizma më të fortë zbatimi që sigurojnë pajtueshmëri në të gjitha platformat dhe juridiksionet dhe të forcohen mekanizmat ndërkufitare të zbatimit për të mbyllur boshllëqet rregullatore.

Prioritizimi i zërave të fëmijëve dhe njohja e veprimit të tyre

Pjesëmarrja kuptimplote e fëmijëve është thelbësore në formësimin e mjediseve dixhitale që pasqyrojnë të drejtat, nevojat dhe përvojat e tyre të jetuara. Në vend që të shihen si përdorues pasivë, fëmijët duhet të njihen si kontribues aktivë në politika, arsim dhe hartimin e teknologjisë. Ekspertët ranë dakord se shumica e të rriturve, qofshin edukatorë, familje apo politikëbërës, kanë një kuptim të kufizuar të përvojave online të fëmijëve për shkak të, për shembull, përdorimit të platformave të ndryshme ose angazhimit me përmbajtje të ndryshme për shkak të algoritmeve. Ndërsa angazhimi i të rinjve është në rritje, ai mbetet i pabarabartë, me vetëm disa vende që mundësojnë struktura formale të bashkë-krijimit. Pjesëmarrja e vërtetë përfshin jo vetëm konsultimin me fëmijët, por edhe përfshirjen e tyre drejtpërdrejt dhe në mënyrë kuptimplote në proceset e vendimmarrjes. Ndërgjegjësimi i tyre për rreziqet online, dëshira për udhëzime mbi kufizimet dhe kuptimi i nuancuar i ndërveprimeve dixhitale tregojnë se fëmijët janë ekspertë në të drejtën e tyre.

Fëmijët më të vegjël dhe fëmijët me aftësi të kufizuara shpesh përjashtohen nga kjo qasje pjesëmarrëse. Politikat kanë tendencë t'i paraqesin përdoruesit më të rinj vetëm si përfitues të mbrojtjes, duke kufizuar mundësitë për të ndërtuar qëndrueshmëri dhe veprim. Çështjet e aksesueshmërisë i marginalizojnë më tej fëmijët me aftësi të kufizuara, për shkak të aksesit të kufizuar në mjetet ndihmëse dhe mungesës së kërkimit dhe dizajnit gjithëpërfshirës. Për të siguruar që të gjithë fëmijët të dëgjohen, mekanizma të tillë si këshillat shkollore, panelet rinore dhe qarqet e reagimeve me rregullatorët duhet të përfshihen në qeverisjen dixhitale. Kur fëmijët shohin se zërat e tyre çojnë në ndryshime të prekshme, ata kanë më shumë gjasa të angazhohen, të raportojnë problemet dhe të ndihmojnë në formësimin e një të ardhmeje dixhitale më të sigurt.

Rekomandime:

Siguroni pjesëmarrje kuptimplote dhe të vazhdueshme të fëmijëve në hartimin e politikave me struktura të qarta dhe zinxhire reagimi që tregojnë se si kontributi i fëmijëve formëson vendimet, veçanërisht në sigurinë dixhitale, arsim dhe rregullim.

Bashkë-krijoni materiale politike të arritshme dhe miqësore për fëmijët që pasqyrojnë përvojat e ndryshme të fëmijëve, përfshirë ata me aftësi të kufizuara, për të mbështetur angazhimin e informuar dhe gjithëpërfshirës në qeverisjen dixhitale.

Forcimi i sistemeve për të krijuar një mjedis të përshtatshëm

Nxitja e mirëqenies dixhitale të fëmijëve në Evropë kërkon një qasje holistike, që forcon sistemet, e cila shkon përtej ndërhyrjeve të fragmentuara ose specifike për çështje. Të bazuara në kornizën socioekologjike, si modelet e mbrojtjes së fëmijëve ashtu edhe ato të të gjithë shkollës theksojnë përpjekjet e koordinuara në të gjitha nivelet - individuale, ndërpersonale, institucionale dhe sistemike. Këto modele promovojnë kompetencën dixhitale, rregullimin emocional dhe sjelljet e sigurta në internet, duke siguruar politika dhe praktika gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme në të gjitha shkollat, komunitetet dhe sistemet kombëtare.

Kalimi nga retorika në praktikë kërkon një angazhim të tërë ekosistemit që përfshin qeverinë, industrinë, shkollat, familjet dhe shoqërinë civile për të siguruar burime, koordinuar dhe normalizuar një vizion holistik të mirëqenies dixhitale të fëmijëve

intervistë me Rhiannon-Faye McDonald, maj 2025

Shtyllat kryesore të kësaj qasje përfshijnë mbështetjen e mësuesve dhe edukatorëve përmes zhvillimit profesional në kompetencën dixhitale, qëndrueshmërinë dhe mirëqenien, së bashku me angazhimin aktiv të prindërve dhe kujdestarëve, të cilët luajnë një rol vendimtar në formësimin e përvojave dixhitale të fëmijëve. Hulumtimet tregojnë se strategjitë më efektive të mirëqenies dixhitale krijohen bashkërisht përmes partneriteteve të forta midis familjeve dhe shkollave. Megjithatë, si edukatorët ashtu edhe kujdestarët ndihen të paaftë për të mbështetur fëmijët për shkak të boshllëqeve në njohuritë dhe besimin dixhital. Vetë fëmijët kërkojnë investime më të mëdha në edukimin e të rriturve të besuar rreth rreziqeve, platformave dhe strategjive mbrojtëse në internet. Iniciativat e suksesshme promovojnë hapësira pa gjykime për dialog dhe bashkëpunim, duke fuqizuar kujdestarët si mundësues të marrëdhënieve në vend të monitoruesve, dhe duke siguruar mbështetje të vazhdueshme për fëmijët në mjediset shtëpiake dhe shkollore. Kompetenca dixhitale me cilësi të lartë është e rëndësishme dhe, si pjesë e një qasjeje forcimi të sistemit, duhet të shkojë krah për krah me parimet e sigurisë sipas dizajnit, llogaridhënien teknologjike dhe përgjegjësitë më të gjera të ekosistemit në të gjithë aktorët e ndryshëm që ruajnë një përvojë dixhitale të sigurt dhe të ekuilibruar për fëmijët dhe të rinjtë.

Rekomandime:

Inkurajoni forcimin e sistemit dhe qasjet mbarëshkollore që përfshijnë mirëqenien dixhitale në politika, mjedise mësimore dhe strategji më të gjera për shëndetin mendor dhe përfshirjen. Mirëqenia dixhitale duhet të jetë e ndërthurur në kulturën, etosin, politikat dhe rutinat e përditshme të shkollës. Kjo gjithashtu përfshin bashkëpunimin si me shumë palë të interesuara ashtu edhe ate ndërsektorial, për shembull, përmes partneriteteve midis shkollave dhe profesionistëve të shëndetit mendor, ofruesve të EdTech dhe organizatave të shkrim-leximit mediatic.

Forconi trajnimin dhe zhvillimin profesional të mësuesve (dhe, në bashkëpunim, të prindërve/kujdestarëve) në hapësirën e mirëqenies dhe sigurisë online dhe angazhoni familjet dhe nxënësi partneritete të forta shkollë-prind duke përfshirë prindërit/kujdestarët në nismat e mirëqenies dixhitale përmes trajnimeve, punëtorive dhe bashkë-dizajnit.

Përfshirja online – njohja e lidhjes midis online/offline

Po pranohet gjithnjë e më shumë se jeta dixhitale dhe fizike e fëmijëve janë thellësisht të ndërthurura, duke formuar një vazhdimësi që kërkon ndërhyrje të integruara dhe jo të izoluara. Një qasje e të gjithë shkollës ndaj mirëqenies dixhitale, e miratuar nga Komisioni Evropian dhe UNESCO, mbështet integrimin e sigurisë online brenda programeve ekzistuese mbi ngacmimin, shëndetin seksual dhe edukimin në marrëdhënie për të dhënë mesazhe të qëndrueshme rreth dinjitetit, pëlqimit dhe respektit të ndërsjellë në të gjitha kontekstet online dhe offline. Provat tregojnë se shumica e rreziqeve online dhe sjelljeve të dëmshme pasqyrojnë dinamikën ekzistuese të bashkëmoshatarëve dhe modelet e marrëdhënieve, duke përfunduar nevojën për modele parandaluese që i pajisin të rinjtë për të lundruar në ndërveprime komplekse shoqërore në të gjitha mjediset.

Reflektimi etik si pjesë e kompetencës dixhitale i ndihmon fëmijët të mendojnë në mënyrë kritike rreth implikimeve morale dhe sociale të veprimeve dhe përvojave të tyre në mjediset dixhitale. Ai inkurajon diskutime të orientuara drejt vlerave, vendimmarrje të menduara mirë, empati dhe një ndjenjë në rritje të përgjegjësisë, si për veten ashtu edhe për të tjerët. Përveç kësaj, mirëqenia dixhitale përfshin shëndetin fizik: përdorimi i zgjatur i ekranit ndikon në trup përmes mosaktivitetit dhe tendosjes, duke e bërë thelbësore që ndërhyrjet të adresojnë të gjithë spektrin e angazhimit dixhital të fëmijëve: social, emocional dhe fizik.

Nevojiten biseda të bazuara në vlera me fëmijët, biseda që i fuqizojnë ata për të lundruar në këtë botë në mënyrë sa më të qëndrueshme dhe të shëndetshme të jetë e mundur. Në mënyrë që ata të mund të thonë: "Po e fik tani. Nuk dua të jem më pjesë e këtij rrjeti. Po e lë mënjanë smartfonin tim dhe po takoj shoqen time."

Intervistë me Silke Müller, qershor 2025

Rekomandime:

Të promovohet një qasje e ekuilibruar dhe gjithëpërfshirëse ndaj kompetences dixhitale që shkon përtej strategjive kufizuese ose vetëm mbrojtëse duke integruar module të sigurisë online brenda programeve ekzistuese, duke nxitur zakone të shëndetshme online/offline, duke mësuar qëndrueshmërinë ndaj rreziqeve online dhe duke theksuar potencialin e teknologjisë për të mbështetur kreativitetin, përfshirjen dhe veprimin e studentëve.

Konsiderimi i fazave të zhvillimit të fëmijëve dhe përqendrimi në qëndrueshmërinë e tyre

Ndërsa mjediset dixhitale bëhen thelbësore për jetën e fëmijëve, nxitja e qëndrueshmërisë dixhitale, në vend që t'i mbrojë ata nga të gjitha rreziqet, është thelbësore. Qëndrueshmëria u mundëson fëmijëve të menaxhojnë dhe të rikuperojnë nga sfidat online përmes rregullimit emocional, të menduarit kritik dhe kompetences dixhitale. Një qasje e bazuar në pikat e forta dhe e përshtatshme për moshën njih aftësitë në zhvillim të fëmijëve dhe mbështet zhvillimin e tyre, veçanërisht gjatë adoleshencës kur miratimi i bashkëmoshatarëve dhe statusi shoqëror luajnë një rol kritik në mirëqenie. Në vend që të shmangin vështirësitë, fëmijët mësojnë përmes përvojës së udhëhequr dhe dialogut për t'i kthyer sfidat në mundësi për rritje. Iniciativa si modeli i Qendrusjmerisë Dixhitale i Mbretërisë së Bashkuar dhe Viti 2025 i Edukimit të Qytetarisë Dixhitale i Këshillit të Evropës theksojnë nevojën për qasje gjithëpërfshirëse, të bazuara në të drejta dhe restauruese që i pajisin fëmijët të marrin pjesë në mënyrë të sigurt, empatike dhe me besim online.

Rekomandime:

Zhvilloni politika dhe iniciativa që janë të përshtatura për zhvillimin dhe qasje të përshtatshme për moshën duke bërë dallimin midis grupmoshave (p.sh. fëmijëria e hershme, fëmijëria e mesme, adoleshenca) dhe harmonizoni mbrojtjet dhe mbështetjen dixhitale në përputhje me rrethanat.

Promovoni qëndrueshmërinë dixhitale si një kompetencë thelbësore përmes nxitjes së empatisë dhe qytetarisë dixhitale pozitive duke, për shembull, promovuar programe që i ndihmojnë fëmijët të kuptojnë ndikimin emocional të sjelljes online, duke inkurajuar ndërveprime respektuese dhe empatike.

Dëmet e bazuara në reputacion i godasin më rëndë adoleshentët sepse statusi shoqëror ka shumë rëndësi në atë moshë.

Intervistë me Charlotte Aynsley, maj 2025

Njohja dhe integrimi i diversitetit të fëmijëve

Fëmijët nuk janë një grup uniform, megjithatë politikat e mirëqenies dixhitale shpesh i trajtojnë ata si të tillë, duke anashkaluar fazat e tyre të ndryshme të zhvillimit, kontekstet sociale dhe rrethanat e jetës. Promovimi i barazisë dixhitale kërkon një qasje gjithëpërfshirëse dhe ndërsektoriale që merr në konsideratë identitete të mbivendosura, siç janë gjinia, aftësia e kufizuar, statusi socioekonomik, etnia dhe gjeografia. Këta faktorë formojnë mënyrën se si fëmijët qasen, angazhohen dhe ndikohen nga bota dixhitale dhe gjithashtu kontribuojnë në pabarazi të mëdha në përfshirjen dixhitale. Strategjitë duhet të përshtaten për të reflektuar këto realitete të ndryshme për të siguruar qasje të barabartë në mundësitë dixhitale dhe mbrojtje nga dëmi, veçanërisht për vajzat, fëmijët me aftësi të kufizuara dhe ata nga prejardhje të marginalizuara.

Kerkimet theksojnë se fëmijët nga familjet me të ardhura të ulëta, zonat rurale dhe ata me aftësi të kufizuara neurozhvillimore përballen me pengesat më të mëdha ndaj përfshirjes dixhitale, shpesh duke u munguar teknologjia e aksesueshme dhe mbështetja e synuar. Ky përjashtim mund të çojë në izolim social, rezultate të reduktuara arsimore dhe ekspozim në rritje ndaj rreziqeve online. Pa një dizajn të përqendruar të përdoruesi dhe politika gjithëpërfshirëse, platformat dixhitale mund të përforcojnë pabarazitë ekzistuese. Prandaj, një lente ndërsektoriale është thelbësore për të siguruar që iniciativat e mirëqenies dixhitale të arrijnë dhe të mbështesin më të prekshmit, duke u mundësuar të gjithë fëmijëve të marrin pjesë plotësisht dhe në mënyrë të sigurt në jetën dixhitale.

Rekomandime:

Miratoni një kornizë ndërsektoriale në politika dhe praktikë që adreson nevojat e grupeve të marginalizuara dhe të nën-përfaqësuara, duke njohur se si dobësitë e mbivendosura përziejnë rreziqet dixhitale dhe përjashtimin (Stefanidi, 2023; OECD, 2025b).

Siguroi barazi, përfshirje dhe përshtatshmëri të moshës në të gjitha iniciativat dhe programet që mbështesin qëndrueshmërinë dhe mirëqenien dixhitale të fëmijëve duke përfshirë mbështetje të veçantë për fëmijët nga prejardhje të pafavorizuara, zonat rurale, grupet minoritare, fëmijët nga familjet me të ardhura të ulëta dhe ata me aftësi të kufizuara.

Përdorimi i qasjeve të bazuara në dëshmi

Pavarësisht vëmendjes në rritje ndaj mirëqenies dixhitale të fëmijëve, strategjive aktuale shpesh u mungon një bazë e fortë provash për shkak të boshllëqeve në kërkim, kornizave të dobëta të matjes dhe nën-përfaqësimit të grupeve të marginalizuara aty ku ekzistojnë prova. Kjo kufizon efektivitetin e ndërhyrjeve, veçanërisht për fëmijët që përballen me pabarazi dhe diskriminim.

Provat mbeten të fragmentuara, veçanërisht rreth mënyrës se si përvojat dixhitale formojnë identitetin dhe normat shoqërore, me pak analiza ndërsektoriale. Monitorimi dhe vlerësimi i përpjekjeve për mirëqenie dixhitale janë të paqëndrueshme në të gjithë Evropën dhe pak shkolla vlerësojnë sistematikisht ndikimin. Për të përmirësuar rezultatet, nevojiten korniza të forta që përfshijnë dimensionet emocionale dhe qytetare të qytetarisë dixhitale. Fëmijët, veçanërisht ata që përballen me diskriminim, duhet të përfshihen në mënyrë aktive dhe kuptimplotë në hartimin e hulumtimit ose gjenerimin e provave në përgjithësi, si dhe në përpjekjet e vlerësimit. Zërat e tyre duhet të përfaqësohen në mënyrë autentike dhe të veprohet mbi to, veçanërisht ata që preken më shumë nga përjashtimi.

Rekomandime:

Mbyllni boshllëqet ekzistuese kërkimore në mirëqenien dixhitale të fëmijëve, veçanërisht rreth ndërsektorialitetit dhe forconi gjenerimin e provave që janë të ndara sipas moshës, gjinisë, etnisë, aftësisë së kufizuar dhe statusit socio-ekonomik.

Ngrisni dhe mbështesni sisteme monitorimi dhe vlerësimi me cilësi të mirë rreth mirëqenies dixhitale të fëmijëve duke investuar dhe zhvilluar metodologji dhe mjete të fuqishme që matin qëndrueshmërinë dhe mirëqenien dixhitale të fëmijëve në mënyrë holistike.

Merrni parasysh, për shembull, një sistem vlerësimi për aplikacionet dhe pajisjet - i ngjashëm me etiketat ushqyese ose paralajmërimet e përmbajtjes. Një aplikacion mund të marrë një etiketë jeshile që tregon mungesën e rreziqeve (të njohura) të sjelljes, ndërsa një tjetër mund të shënohet me të verdhë për të sugjeruar përdorim të moderuar dhe me të kuqe për të sinjalizuar se tiparet e tij të dizajnit që shkaktojnë varësi janë të dokumentuara mirë. Këto paralajmërime në teori mund të hyjnë në detaje specifike, të tilla si: 'Mund të ndikojë ndjeshëm në hapësirën e vëmendjes, vetërregullimin ose ciklet e gjumit.'

Intervistë me Tyler Shores, maj 2025